

ÍGY LÁTTA RÁKÓCZIT SAINT-SIMON

Rákóczi magas, de nem túlságosan magas férfi volt, telt alakú, de nem kövér, szerfölött arányos és szép termetű, erős és izmos, arca nemes vonású, tiszteletet parancsoló, ám csöppet sem nyers; vonásai elég kellemesek, jellegük merőben tatáros. Bölcs, szerény, mértéktartó, kevéssé szellemes ember volt, de minden igyekezete a jóra és józanságra irányult; módfelett udvarias, de kívül-külül rangja szerint; mindenkivel fesztelen, ám ugyanakkor, ami ritkaság, igen méltóságteljes is, anélkül hogy a legkevésbé dölyfös lett volna. Ritkán szólt, de ha igen, megélnkítette a társalgást, s azt, amit maga látott volt, kitűnően adta elő, bár önmagáról soha nem beszélt. Rendkívül becsületes, egyenes, igaz lelkű s végtelenül bátor ember volt, szerfölött istenfélő, jámborságát sem nem fitogtatta, sem nem titkolta, s igen egyszerű. Titokban sokat adott a szegényeknek, sok időt töltött imádkozással, s gyorsan felszaporodott háznépe erkölcsseit, kiadásait, pénzügyeit pontosan, de szelíden ellenőrizte. Nagyon jó és igen szeretetre méltó ember volt, a mindennapi érintkezésben szerfölött összeférhető; de aki közelről megismerte, elcsodálkozott, hogy egy nagy párt vezére lehetett, és világszerte nagy feltűnést keltett.

Amikor Versailles-ba érkezett, Dangeau-nál szállt meg, s ott volt Breteuil báró is, a követek felvezetője, akinek a Királyhoz kellett kísérenie Rákóczit. Breteuil csak a dolgozószoba ajtajáig kísérte, ahol már várta Torcy, s hármashban maradtak. Rákóczi azután Madame-mal is megismerkedett, noha nem vezették be hozzá, majd Torcynál ebédezett, aki fényesen megvendégelte. Egyetlen királyi hercegnél vagy hercegnénél sem tett szertartásszerű látogatást. Csak akkor érintkezett velük, ha bizalmasan lehetett. A legbizalmasabb viszonyban Madame la Duchesse-szel állt, s némileg Conti hercegnével is.

A Király hatszázezer frankot juttatott neki Párizs városának terhére, ezenfelül hatezer frankot havonta, Spanyolország pedig évente harmincezer frankot. Ez összesen mintegy százezer frank évi jövedelmet jelentett.

Párizsi házát kizárólag személyzetének tartotta fent, ő maga mindig az udvarban tartózkodott, de ebédre-vacsorára sohasem hívott vendéget. A Király szép lakosztályt bútoroztatott be számára Fontainebleau-ban. Rákóczi az aranygyapjas rendet szokta viselni, amelyet a spanyol király küldött volt neki, amikor még az elégedetlenek élén állt.